

?Documentals de natura (i III)

En l'article del mes passat dèiem que hi ha hagut dues grans tradicions en la realització dels documentals de natura en els seu inicis. Aquestes dues tradicions conflueixen al llarg del anys en dues noves maneres de construir la natura actualment. Una és la dels anomenats "blue-chips" i, l'altra, els documentals estàndards de natura.

Fumanya. La reconstrucció de la natura no és mai el que sembla. Hi veieu petjades de dinosaure?

Els *blue-chips* són grans produccions, amb gran inversions darrere, que per lluitar contra les actuals forces de mercat i ser rendibles han de captar grans audiències. L'estratègia dels realitzadors i directors es basa a potenciar una seguit de característiques que transformen el documental en espectacle amb l'única finalitat d'entretenir i a més aporten una gran dosi de subjectivitat a la natura construïda. Els *blue-chips* es caracteritzen sobretot per mostrar els animals de mida gran amb prioritat quasi exclusiva: aus, mamífers i rèptils. Macrofaunes allunyades de l'espectador, natures sovint exòtiques i gens properes a l'espectador. Ús i abús de l'esplendor visual i musical. És una manera d'atreure l'atenció de l'espectador amb molta facilitat, estímuls visuals i sons que ataquen directament la seva emotivitat.

La narració acostuma a ser dramàtica o solemne. Les macrofaunes pateixen històries amb trames potents. Un clar exemple n'és el documental *Deep Blue* (2003) de la BBC. Escolteu la música de l'inici, el to solemne de David Attenborough i l'espectacle visual de les onades i els dofins. Gairebé mai, un *blue-chip* presenta el rerefons o context humà, històric, polític o científic de la natura. La descontextualització arriba a ser de tal magnitud que la natura es presenta verge sense cap presència i influència humana, com si encara quedessin natures no pertorbades per l'activitat de la humanitat. Donen una imatge de natura prístina no envoltada de cap problema ambiental.

Els documentals estàndards presenten molts tipus d'organismes, tant els visibles (macrofaunes) com els invisibles (invertebrats i bacteris). També juguen a amb l'esplendor visual però sense abusar-ne. La narració tendeix a ser descriptiva, malgrat que sovint és presentada amb una certa narrativitat, en forma de docudrama. I acostumen a tenir pressupostos no gaire elevats i períodes de producció més curts. Inclou tot allò que el *blue-chip* no té. Presència humana, hi apareixen científics, naturalistes, documentalistes, ecologistes i gent implicada. Presència de la ciència, el seu mètode, les investigacions o recerques, procediments i resultats. I s'aproxima a la natura local, més immediata de l'espectador. Un exemple, modest i atípic, però prou esclaridor, que inclou a més a més l'humor, és la sèrie *Natura sàvia*, de Televisió de Catalunya. En definitiva, es podria dir que darrere dels documentals estàndards hi ha un model més educatiu, conservacionista, científic, humà, reflexiu i crític. La finalitat implícita d'aquests documentals és promoure i divulgar una natura de la manera més *real* possible. Tracten de reconstruir les múltiples cares del món natural amb molt poca tergiversació.